

А. В. Левенець

викладач кафедри конституційного права та правосуддя

**РОЛЬ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У
ФОРМУВАННІ СТАТУСУ ІНОЗЕМЦІВ — ЧЛЕНІВ
ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ**

В умовах реформування місцевого самоврядування та децентралізації державної влади в Україні особливої актуальності набувають питання муніципально-правового статусу особи як члена територіальної громади. Згідно зі статтею 140 Конституції України місцеве самоврядування є правом територіальної громади — жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища та міста — самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України [1, ст. 140]. Таким чином, використовуючи термін «жителі», законодавець відніс до складу територіальної громади не лише громадян України, але й іноземних громадян,

осіб без громадянства, біженців та інші категорії осіб, які постійно проживають на відповідній території, а отже є її мешканцями. Закон України «Про імміграцію» в ст. 1 встановлює, що іноземець чи особа без громадянства, який отримав дозвіл на імміграцію і прибув в Україну на постійне проживання, або перебуваючи в Україні на законних підставах, отримав дозвіл на імміграцію і залишився в Україні на постійне проживання, визначається іммігрантом [2, ст. 1]. Отже правовий статус осіб, що не є громадянами України, але постійно проживають в ній, є предметом дослідження одразу кількох галузей: конституційного, муніципального, адміністративного права, а також міграційного права України як галузі, що представлена нормами, які регулюють суспільні відносини, пов'язані з міграцією фізичних осіб, визначенням правового статусу іммігранта в контексті свободи пересування, а також закріплення гарантій і обов'язків держави та її органів щодо утвердження й забезпечення статусу різних категорій іммігрантів [3, с. 25-28].

Органи місцевого самоврядування є первинною ланкою в системі взаємовідносин іноземець — постійний мешканець — держава. Тому основну роботу з інтеграції іммігрантів, забезпечення належних взаємин між корінним та прибулим населенням доцільно виконувати саме на місцевому рівні, що знаходиться ближче до людей та їхніх потреб. Як показує світова практика, муніципалітетам (органам місцевого самоврядування) в таких питаннях як соціальне забезпечення, освіта, охорона здоров'я і житло належить ключова роль у процесі інтеграції іммігрантів, та як наслідок — формуванні статусу повноцінного члена місцевої громади.

В Україні сьогодні передбачена така форма взаємодії місцевої влади та членів територіальної громади як органи самоорганізації населення, в формуванні та діяльності яких можуть брати участь іноземці. Однак практика діяльності цих органів, та особливо — участі в них іноземців є малоефективною. Інших спеціальних форм та засобів захисту прав іноземців в місцевому самоврядуванні законодавством України поки що не передбачено.

Позитивним досвідом організації окремих спеціалізованих органів для реалізації та захисту прав осіб, які не є громадянами держави, але проживають на її території та складають частину населення, може слугувати ФРН. Згідно з ч. 1 параграфу 19 Ко-

мунальної Конституції федеральної землі Бранденбург 2007 р., у статуті громади може бути передбачене обрання радою або безпосередньо жителями муніципалітету уповноважених осіб та консультативних комітетів щодо інтеграції жителів, які не мають німецького громадянства. Наприклад, у м. Франкфурт-на-Одері статутом передбачається обрання інтеграційної ради міста та уповноваженої особи громади з інтеграційних питань. Діяльність уповноваженого скерована у декількох напрямках: 1) робота з мігрантами громади (офіційні години прийому мігрантів, надання консультацій з міграційного законодавства, роз'яснення соціальних питань); 2) відносини з міськими зборами депутатів, обер-бургомістром і виконавчими органами ради (право активної участі з правом дорадчого голосу у засіданнях депутатських комісій та інтеграційного комітету, доступ до формування порядку денного пленарних засідань ради громади, співпраця із відділом віз та реєстрації іноземних громадян, управлінням соціального захисту, а також зі школами); 3) діалог із громадськими організаціями, рухами та ініціативами (створення мережі контактної інформації та бази даних громадських структур, участь в проектах проти расизму, ксенофобії та ін.).

До основних завдань інтеграційного комітету відносяться: сприяння міжкультурному діалогу серед населення, вироблення дієвої політики інтеграції мігрантів в місцеве співтовариство, їх соціалізація, подолання ворожого ставлення та дискримінації мігрантів, надання раді, депутатським комісіям та іншим дорадчим комітетам громади висновків щодо конкретних проблем міграційної сфери; розвитку стратегії участі мігрантів у суспільному житті громади; фінансової та організаційної підтримки інтеграційних проектів; кооперування з існуючими організаціями мігрантів у громаді [4].

Отже, функції органів місцевого самоврядування в галузі реалізації та захисту прав іноземців, що є членами територіальних громад в Україні, потребують законодавчого закріплення та систематизації. Існуючі на сьогодні численні підзаконні нормативно-правові акти, що регулюють окремі питання працевлаштування, соціального забезпечення, медичного обслуговування, участі в громадському житті на місцевому рівні іноземців в Україні не відповідають загальноновизнаним європейським стандартам.

Література

1. Конституція України [Текст] : прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 року (з наст. змінами) // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141.
2. Про імміграцію [Текст] : Закон України від 07.06.2001 // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 41. — Ст. 197.
3. Москаль Г. Система нормативних актів у сфері регулювання міграційних процесів [Текст] // Віче. — 2012. — № 18 (верес.). — С. 25-28.
4. Янишевський М. Консультативні комітети та уповноважені особи громади в Німеччині: перспективи запровадження в Україні [Електронний ресурс] // Демократичне врядування: науковий вісник. — 2013. — Вип. 11. — Режим доступу : [file:///C:/Users/user/Downloads/DeVr_2013_11_22 %20\(3\).pdf](file:///C:/Users/user/Downloads/DeVr_2013_11_22 %20(3).pdf). — Назва з екрана.